

DOĞU AKDENİZ'DE YENİ SINAMALAR: SURİYE DENİZ YETKİ ALANLARININ SINIRLANDIRILMASI

NEW CHALLENGES IN THE EASTERN MEDITERRANEAN: THE DELIMITATION OF SYRIA'S MARITIME ZONES

Ahmet Furkan YILDIZ*

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21383581>

Anahtar Kelimeler: Suriye, İsrail, Türkiye, Doğu Akdeniz, Kıbrıs	Öz Suriye iç savaş nedeniyle Doğu Akdeniz'de hidrokarbon yatakları çevresinde ivmelenen rekabete dâhil olamamıştır. İç savaş boyunca deniz yetki alanlarının güvenliğini Rusya ve İran desteğiyle sağlamaya çalışan Suriye donanmasının ise hâlihazırda yeterliliği tartışmalıdır. Bu açıdan Suriye'nin iç savaş sonrası kalkınması gibi önemli meseleleri olan Geçiş Hükûmeti'nin İsrail gibi bölgesel rakipler karşısında deniz yetki alanlarını hangi politik ve hukukî çerçevede sınırlandıracağı önemli bir başlık olarak öne çıkmaktadır. Diğer taraftan, GKRY-Yunanistan-İsrail'in Doğu Akdeniz'de deniz yetki alanlarının paylaşımına dair mevcut adımları da hesaba katıldığında, Suriye'nin yakın gelecekte deniz yetki alanlarına dair talep ve baskıyla karşılaşma ihtimali de göz önünde tutulmalıdır. Çalışmada, Baas Rejimi döneminden miras kalan deniz yetki alanlarını Türkiye'nin aleyhine genişleten hukukî düzenlemeleri muhafaza eden Suriye ve Türkiye'nin karşılıklı ilişkilerinin yetki alanlarının sınırlandırılması hakkında kimi testlerden geçebileceği öne sürülmektedir. Bu çerçevede, muhtemel bir Türkiye-Suriye müzakeresinde sınırlandırmanın çerçevesini belirleyebilecek ilke ve yöntemler ortaya konulmaya çalışılmıştır.
Keywords: Syria, Israel, Türkiye, East Mediterranean, Cyprus	Abstract Syria has remained largely absent from the intensifying competition over hydrocarbon resources in the Eastern Mediterranean due to the prolonged civil war. During the conflict, the security of Syria's maritime zones has relied heavily on Russian and Iranian support, while the operational effectiveness of the Syrian navy itself remains questionable. Against this backdrop, a key issue for the Transitional Government—already burdened with urgent post-war reconstruction and governance challenges—is the political and legal framework through which Syria will define and protect its maritime jurisdiction vis-à-vis regional competitors, particularly Israel. At the same time, ongoing initiatives by the Greek Cypriot Administration, Greece, and Israel to delineate maritime jurisdiction areas in the Eastern Mediterranean suggest that Syria is likely to face increasing external pressure and competing claims over its maritime zones in the near future. This policy paper argues that bilateral relations between Syria and Türkiye may become an important testing ground for maritime delimitation, especially given Syria's continued adherence to legal arrangements inherited from the Baath era that extend maritime claims in ways that are unfavorable to Türkiye. In this context, the paper aims to outline the key principles and delimitation methods that could shape a potential Türkiye-Syria negotiation on maritime boundaries.

* Araştırmacı, ahmedifurkan@icloud.com, ORCID: 0000-0002-6764-9678

1. GİRİŞ

GKRY ve Yunanistan'ın 2000'li yılların henüz başlangıcında Doğu Akdeniz'in diğer kıyıdaş devletleriyle deniz yetki alanlarının sınırlandırılması adına yoğun bir diplomasi yürütmeye başlaması bir paradigma değişimine işaret etmektedir (Choulis et al. 2022: 782; Şen ve Açıkgöz, 2022). Aynı dönemde Gazze'de yaşanan çatışmalar ve Mavi Marmara hadisesi nedeniyle Türkiye ile yaşadığı sorunlara bağlı olarak İsrail'in GKRY ve Yunanistan ile ilişkilerini geliştirmesi Türkiye aleyhine jeopolitik bir eksenin çıkma ihtimalini doğurduğu gibi Türkiye'yi izole etmeye gayret eden EASTMED gibi projelerin gündeme gelmesine yol açmıştır (Avdonopoulos et al. 2021: 167).

Mısır, İsrail, GKRY ve Yunanistan'dan oluşan stratejik cephenin 2010'lu yıllarının sonunda Türkiye'nin karşısına çıkması, Türk dış politikasında önemli değişimleri tetiklemiştir (Choulis et al. 2022:784). Doğu Akdeniz'de yaşanan bu rekabet karşısında Türkiye, deniz yetki alanlarında proaktif bir stratejiye geçmenin yanında gerektiğinde lider düzeyinde diplomatik girişimlerde bulunmaktan çekinmemiştir. Bu çerçevede, 2013 yılında faaliyetlerine başlayan Barbaros Hayreddin Paşa Sismik Araştırma gemisi Türkiye'nin proaktif bir siyasete geçtiğinin önemli emarelerinden birisi olarak kabul edilebilir. Nitekim bu adımları Fatih (2017), Yavuz (2018), Kanuni (2020) ve Abdülhamid Han (2022) satın alınarak arama-sondaj filosunu genişletilmesi izlemiştir (Şen ve Açıkgöz, 2022:167).

Türkiye'nin değiştirdiği bu stratejik yaklaşım, 2019 yılında Libya ile Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılması Mutabakatı imzalamasıyla Doğu Akdeniz'deki en görünür neticesini vermiştir. Türkiye'nin bölgede yarattığı etkiye cevap olarak Mısır ve Yunanistan arasında deniz yetki alanları sınırlandırma antlaşması imzalanmıştır (Avdonopoulos et al. 2021). Bununla da yetinmeyen Yunanistan'ın tansiyonu yükselten adımlar atmaya devam etmesiyle iki ülke 1996 Kardak Krizi'nden sonra ilk defa 2020'nin Temmuz-Eylül aylarında sıcak çatışmanın eşiğine gelmiştir (Choulis et al. 2022:784).

Yaşanan jeopolitik gelişmeler neticesinde Karadeniz ve Doğu Akdeniz'de jeopolitik tansiyonun artması, Türkiye'nin oyun dışı bırakılarak Doğu Akdeniz hidrokarbon rezervlerinin Avrupa'ya taşınmasına dair girişimler Türk dış politikası ve güvenlik mimarisinde 2020'li yıllara gelindiğinde birtakım değişimlere sebep olmuştur (Semon ve Mavrommatis, 2022: 102-105; Şen ve Açıkgöz, 2022:167). Bu çerçevede, Katar'da düzenlenen 2022 Dünya Kupası sırasında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah Sisi ile teması, ilişkilerin kesintiye uğradığı yaklaşık on senelik periyottan sonra iki ülke ilişkilerinin yeni bir döneme girdiğini işaret etmektedir (Reuters,

2022). Aynı şekilde, sıcak temasın eşiğine gelinmesinin ardından Şubat 2023'te yaşanan Kahramanmaraş Depremi'nin getirdiği yakınlaşmayla Türk-Yunan ilişkilerinde de yeni bir sayfa açılmıştır (Euronews, 2023).

Yunanistan'ın Ege Denizi'nde deniz parkı sahaları ilan etmeye dair girişimleri, İran ve ABD ile İsrail arasında yaşanan savaş neticesinde Yunanistan'ın Gayri Askerî Statüdeki Adaları silahlandırma faaliyetlerine hız vermesi ve Türkiye'nin deniz yetki alanlarına ilişkin kanun düzenlemesi hazırlıkları, iki ülke arasındaki yumuşama dönemi sonrasında adalara ilişkin uyuşmazlıklar yeniden gündeme gelmiştir (Anadolu Ajansı, 2025; TRT Haber, 2026; Milliyet, 2025). Ege Denizi'ndeki adaların statüsü; Lozan Barış Antlaşması, Lozan Boğazlar Sözleşmesi ve Paris Barış Antlaşması gibi antlaşmalarca düzenlenmektedir. Söz konusu antlaşmalarda egemenliği Yunanistan'a devredilen Doğu Ege Adaları ve On İki Adaların askersizleştirilmesi hüküm altına alınmıştır. İki ülke arasında ilişkilerin bozulması üzerine 1940'lı yıllarla beraber Yunanistan, *koşulların esaslı biçimde değişmesi/rebus sic stantibus*[†] ilkesini öne sürerek askersizleştirilmesi ön görülen adaları silahlandırmaya başlamıştır. Bu açıdan, Gayri Askerî Statüdeki Adaların silahlandırılması meselesi iki ülke arasında dönem dönem ilişkilerin gerilmesini beraberinde getirmeye devam edebilmektedir (Başaren, 2003; 46-74).

Öte yandan, Ege Denizi tektonik yapısı nedeniyle çok sayıda ada, adacık ve kayalıkla ev sahipliği yapabilmekte ve bu coğrafi yapılar denizin cezir yapısındaki değişimler nedeniyle zaman zaman su seviyesinin üstüne çıkarak iki kıyıdaş ülke arasında gerilime sebep olabilmektedir. Bu açıdan *Kardak Krizi* oldukça net bir örnektir. Türkiye tarafından Ege Denizi'ndeki adaların statüsünü belirleyen antlaşmalarda bu gibi ada, adacık ve kayalıkların egemenliğinin hangi ülkeye ait olduğu açıklığa kavuşturulmadığı öne sürülmektedir. Yunanistan ise Türkiye'nin öne sürdüğü tezin Ege Denizi'nde gri bölgeler yaratarak maksimalist niyetler güttüğünü öne sürerek ada, adacık ve kayalıkların hem sosyal hem de ekonomik açıdan Yunan adalarına bağlı coğrafi yapılar olduğunu öne sürmektedir (Başaren, 2003; 74-75).

[†] Deniz parkı (Marine Protected Area-MPA); AB Habitat Direktifi (92/43/EEC), AB Kuşlar Direktifi (2009/147/EC), AB Deniz Stratejisi Çerçeve Direktifi (2008/56/EC) kararları çerçevesinde belirlenen deniz alanlarının çevresel amaçlarla ilan edilen koruma alanıdır. Bu çerçevede ilgili kararlar, ilan eden devlete sondaj, madencilik ve bazı ekonomik faaliyetleri sınırlandırma yetkisi vermektedir. Detaylı bilgi için bkz. European Commission, "Marine Environment", 2026.

Son dönemde Yunanistan'ın AB müktesebatı çerçevesinde Ege Denizi'nde deniz parkı sahaları ilan etmeye dönük girişimleri,[‡] Türkiye'nin bir deniz yetki alanları kanunu hazırlığı yaptığına ilişkin Türk kamuoyunda gündeme gelen haberler, karşılıklı olarak Ege Denizi'ndeki adacık ve kayalıklar üzerindeki tartışmaları yeniden gündeme getirmektedir (Anadolu Ajansı, 2025). Bu noktada gelecek dönemde iki devlet arasındaki ilişkilerin deniz hukuku uyuşmazlıklarına bağlı olarak gerilebileceği akıllara gelmektedir.

Diğer yandan 2023 yılında Cumhurbaşkanı R. T. Erdoğan'ın BM Genel Kurulu vesilesiyle bulunduğu New York'ta İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu ile görüşerek yakın zamanda Kudüs'ü ziyaret edeceğini açıklaması İsrail ile de benzeri adımların atılacağını işaret etmekteydi (BBC Türkçe, 2023). Söz konusu dönemde, Türkiye-İsrail ilişkilerinin yeni bir safhaya girmesi ve EASTMED Projesi'nin rafa kalkarak Leviathan Sahası'ndan çıkacak hidrokarbonun Türkiye üzerinden enerji piyasalarına arz edilmesi bizzat Cumhurbaşkanı R. T. Erdoğan tarafından gündeme taşınmıştır (SETA, 2023). Fakat Türkiye ve İsrail arasında başlayan bahse konu detant dönemi, 07 Ekim 2023'te yaşanan saldırılara cevaben İsrail'in insan hakları ve uluslararası hukuku çiğneyen politikaları nedeniyle olgunlaşmadan kesintiye uğramıştır (Milliyet, 2024). Takip eden yıllarda Suriye'den Somaliland'e birçok meselede Türkiye ve İsrail karşı karşıya gelmeye devam etmektedir.

Bunun yanında, İsrail'in kıyıdaş ülkelerle imzalanan ikili antlaşmalar yoluyla Türkiye'yi izole etmeyi hedefleyen politikaları, iki ülke arasındaki uyuşmazlıkların daha da süreceğine işaret etmektedir. Nitekim Aralık 2025'te imzalanan ve İsrail'in tarihindeki en büyük enerji antlaşması olarak gösterilen İsrail-Mısır arasında imzalanan enerji antlaşması, Cumhurbaşkanı R. T. Erdoğan'ın 2023 yılında İsrail gazının Türkiye üzerinden Avrupa pazarlarına ulaşabileceği açıklamalarının tam tersine bir adım olarak dikkat çekmektedir (The Economist, 2026). Ek olarak, Türkiye ve İsrail arasındaki tansiyonun yükselmesi, İsrail devlet yetkililerinin açıklamalarına yansımış ve B. Netanyahu on yıllar boyunca İsrail'in takip ettiği politikanın tam aksine basına verdiği demeçte soykırım iddialarını savunarak Türkiye aleyhindeki Ermeni Soykırımı iddialarını tanıdığını açıklamıştır (Euronews, 2025). Öte yandan, yine B. Netanyahu tarafından birçok defa Türkiye-Suriye ilişkilerine atıfla Türkiye ve Osmanlı İmparatorluğu'nun tarihsel mirası aleyhine açıklamalar yapılmıştır (Türkiye Today, 2025).

[‡] Viyana Antlaşmalar Hukuku Antlaşması'nın 62. Maddesi'nde düzenlenen söz konusu ilke, bir uluslararası antlaşmanın yapılması sırasında mevcut olan koşulların sonrasında esaslı ve ön görülemeyen şekilde değişmesi halinde antlaşmanın yeniden gözden geçirilmesinin talep edilebilmesine imkân veren uluslararası hukuk ilkesidir.

Son olarak Batı Kudüs'te 22.12.2025 tarihinde İsrail, GKRY ve Yunanistan liderlerinin bir araya gelerek kendilerini “*üç gerçek demokrasi*” olarak takdim etmeleri, bunun yanında B. Netanyahu'nun zirvedeki açıklamalarında “*topraklarımız üzerinde egemenlik kurma fantazisine sahip olanlar*” ifadeleriyle Türkiye'yi işaret etmesi gibi gelişmeler Türkiye'nin karşısında oluşturulmaya çalışılan stratejik eksenin hareketlendiğini düşündürmektedir (Şahin, 2025).

Doğu Akdeniz'de yaşanan jeopolitik gelişmelerin ortasında yer alan Suriye ise bu noktada önem kazanan bir ülke olarak öne çıkmaktadır. Birçok aktörün çıkarlarının birbiriyle kesiştiği bir ülke olarak Suriye, aynı zamanda Türkiye ve İsrail arasında son dönemde yükselen tansiyonun da merkezinde yer almaktadır (Üçok, 2025: 6-7). Öte yandan, 2022 yılında İsrail ve Lübnan'ın ABD arabuluculuğunda deniz yetki alanlarını sınırlandırma antlaşması yapması, son dönemde İsrail-Mısır arasında akdedilen enerji antlaşması ve GKRY-Lübnan arasında imzalanan 2007 tarihli antlaşmanın Lübnan Bakanlar Kurulu'na onaylanması Suriye üzerinde deniz yetki alanları konusunda oluşabilecek baskılara dair ciddi işaretler olarak kabul edilebilir (Phile News, 2025). Bilhassa GKRY-Lübnan-Suriye üçgeninde yer alan ve GKRY-Lübnan antlaşmalarında “*Yedinci Sektör*” olarak geçen deniz yetki alanının Suriye nezdinde kabul edilip edilmeyeceği, bölgenin geleceğinde önemli bir mesele olarak öne çıkmakta ve Suriye'nin karşılaşılabileceği politik baskılara işaret etmektedir (Kathemerini, 2025). Bu açıdan bakılırsa, Baas Rejimi'nin devrilmesi üzerine Rum ve Yunan kamuoyunda ilk aşamada olası bir Türkiye-Suriye deniz yetki alanları antlaşmasına dair ses yükseltilmesi dikkat çekicidir (Kathemerini, 2024).

Yunanistan'ın önde gelen gazetelerinden Kathemerini'nin diplomatik çevrelerine dayandırdığı haberinde, Ahmed El Şara liderliğindeki yeni hükûmetin bir geçiş hükûmeti hüviyetini taşıması nedeniyle herhangi bir deniz sınırlandırması antlaşması yapma yetkisinin olmadığı ve Yunanistan'ın gelişmeleri GKRY, “*komşu ülkeler*” ve AB üyeleriyle yakından takip ettiği ifade edilmiştir. Bu noktada diplomatik kaynaklara atfen derlenen haberlerde “*komşu ülkeler*” vurgusu konumuz bakımından ilginç olmakla beraber, muhtemel bir Türkiye-Suriye antlaşmasına dair gelişmelerin GKRY ve Yunanistan başta olmak üzere İsrail gibi aktörlerce de takip edilebileceğini düşündürmektedir.

Nitekim İsrail Hava Kuvvetleri tarafından Suriye'deki rejim değişikliği sonrasında beş yüzden fazla sorti yapılarak onlarca hava saldırısı gerçekleştirilmiş ve Golan Tepeleri'ndeki

işgal hareketi genişletilerek Dürzileri güvence altına almak gerekçesiyle askerî üs kapasitesinde olmamakla beraber dokuz adet askerî nokta inşa edilmiştir (Üçok, 2025: 6; American Jewish Commite, 2026; Armed Conflict Survey, 2026: 101). Konumuz bakımından en dikkat çekici gelişme ise, İsrail tarafından iç savaş sonrası oldukça dağınık vaziyette olmasına karşın Suriye donanma unsurlarına birçok saldırı düzenlenmesi olmuştur (Armed Conflict Survey, 2026: 101). Bu noktada, deniz stratejisinin temelinde hasım devletler üzerinde caydırıcılık tesis ederek mücavir deniz yollarına kesintisiz ulaşım sağlamak bulunan İsrail'in, Türkiye ile Suriye arasında deniz güvenliğine dair gelişebilecek iş birliğine veya olası bir deniz yetki alanları antlaşmasına karşı ciddi bir hassasiyet göstereceği öne sürülebilir (Rodman, 2001: 72-73; Acer, 2025). Bu açıdan İsrail basınında yer alan KKTC'nin aynı zamanda İsrail'in çözmesi gereken bir problemi olduğu ve İsrail'in GKRY ve Yunanistan ile ilişkilerini derinleştirerek Doğu Akdeniz'de yeni bir paradigma ortaya koyması gerektiğine ilişkin yorumlar oldukça dikkat çekicidir (Israel Hayom, 2025; The Jerusalem Post, 2025).

Elbette bu noktada Baas Rejimi'nin devrilmesiyle Soğuk Savaş'tan bu tarafa en önemli lojistik üslerini kaybetme riskiyle karşı karşıya kalan Rusya es geçilmemelidir (Yaşar, 2025: 165). Son dönemde Libya'daki Hafter Ailesi'yle anlaşarak Rusya tarafından Libya'ya askerî üslenme yapıldığı iddia edilse de deniz yollarına erişim açısından Suriye'deki imtiyazların kaybedilmesi Rusya açısından stratejik bir kayıp olma ihtimali söz konusudur (Le Monde Diplomatique, 2025). Bu nedenle Baas Rejimi'nden miras kalan askerî üsleri ve Suriye deniz yetki alanlarında arama-sondaj imtiyazları bulunan Rusya'nın yaşanabilecek muhtemel gelişmelere kayıtsız kalması beklenmemelidir (Carl, 2019: 6).

Öte yandan, Suriye'nin içinden geçtiği süreç göz önünde tutulursa dış dinamikler kadar iç dinamiklerin de meselemiz bakımından öneminin altı çizilmelidir. Suriye'nin entegrasyonunu sağlayıp sağlayamayacağı, yeni anayasa yapım süreci ve ülkede güvenliğin tesis edilmesi gibi meseleler bu noktada önem kazanmaktadır. Bunun yanında, halen Suriye kanunlarında mevcudiyetini koruyan ve Baas Rejimi döneminden miras kalan Türk deniz yetki alanlarının aleyhine olacak şekilde 12 millik karasuları ve 200 millik Münhasır Ekonomik Bölge düzenlemesinin geleceği konumuz açısından kritik öneme haizdir. Birçok imtihanla karşı karşıya olan ve Türkiye ile stratejik iş birliğine sahip Suriye, Türk deniz yetki alanları aleyhine olan iç kanunlarında bir düzenlemeye gidecek midir? Birbirine deniz yan sınırı bulunan Türkiye ve Suriye arasında deniz yetki alanlarında balıkçılıktan arama-sondaj faaliyetlerine dek meselelerde nasıl bir yol izlenecektir? Muhtemel bir Türkiye-Suriye deniz yetki alanları sınırlandırma antlaşması hangi deniz hukuku ilkeleri etrafında şekillenebilir?

Hatay'ın sınırlandırmaya etkisi nasıl olacaktır? KKTC'yi bir devlet olarak tanımayan ve Türkiye ile stratejik ilişkilere sahip Suriye'deki yeni yönetim ve Türkiye nasıl bir stratejik sınamadan geçecektir?

Tarihsel ve politik çerçevenin ortaya konulması açısından, çalışmada meselenin tarihsel ve jeopolitik arka planı ortaya konulmaya ve muhtemel bir müzakereyi etkileyebilecek ilke ve hususlar aydınlatılmaya çalışılacaktır. Çalışmanın birinci bölümde Baas Rejimi'nin başlangıcından iç savaşa değin Suriye'nin deniz güvenliği konusunda yaşanan gelişmeler, ikinci bölümde ise iç savaşın başlangıcından devrildiği güne dek Suriye'nin deniz siyaseti incelenecektir. Üçüncü bölümde ise Suriye ile Türkiye arasında muhtemel bir deniz yetki alanları sınırlandırılması antlaşmasının üzerine inşa edilebileceği sınırlandırma esas ve prensipleri ortaya konulmaya çalışılacaktır. Bu çerçevede, Türkiye-Suriye ilişkilerinde, tarafların önceliği olsun veya olmasın, iki devletin deniz yetki alanlarının sınırlandırılması konusunda antlaşma yapmaya zorlanabilecekleri, muhtemel bir müzakerede Suriye'nin konkav nitelikteki kıyılarının gündeme getirilebileceği ve atılacak adımlara bağlı olarak ikili ilişkilerin kimi testlerden geçebileceği öne sürülmektedir.

2. BAAS REJİMİ'NİN DENİZ POLİTİKASI

İkinci Dünya Savaşı neticesinde Fransız güçlerinin çekilmesiyle 1946 yılında Suriye bağımsızlığına kavuşmuştur. Takip eden yıllarda İsrail'in kurulması ise bölgede birçok çalkantının yaşanmasına sebep olmuştur. Böyle bir dönemde bağımsızlığını kazanan Suriye'nin önceliği iç istikrarın tesis edilerek ülkenin güvenliğini sağlamak olmuştur. Diğer taraftan, Suriye donanması resmî olarak 1950 yılında kurulmuş olup Fransa'dan alınan sahil güvenlik unsurlarıyla temelleri atılmıştır. Bağımsızlık sonrasında Suriye ordusunun elinde deniz güvenliğini sağlamak için oldukça mütevazı bir altyapı ve askerî güç bulunmaktaydı. Böyle bir durumda Suriye'nin temel önceliği kıyıların ve balıkçılık bölgelerinin güvenliğinin tesis edilmesi olmuştur (Naval Technology, 2018).

Lübnan'ın Suriye'den ayrılarak bağımsızlığını kazanması Suriye'yi önemli ticaret gelirlerinden de mahrum etmiştir. Lübnan'ın bağımsızlığını kazanmasıyla Beyrut Limanı gibi gelişmiş ve tarihsel bir limanı yitiren Suriye, Lazkiye ve Tartus limanları gibi daha küçük ölçekli limanlarla Akdeniz ticaretine dâhil olmaya çalışmıştır. Bu nedenle, İsrail ile tansiyonun yükseldiği dönemde ise önce Emel Hareketi ve sonra Hizbullah ile kurduğu ilişkiler vasıtasıyla Beyrut Limanı'na erişimini açık tutmaya gayret etmiştir (Ayhan, 2024: 129-130).

Güvenlik konularının öncelik arz etmesi sebebiyle SSCB ve Suriye arasında askerî danışmanlık, silah/teçhizat ve üs açma gibi konular çevresinde bir iş birliği inşa edilmesi şaşırtıcı değildir (Dabparvar ve Parto, 2025: 6). Bunun yanında aynı yıllarda Doğu Akdeniz açısından en mühim gelişme, Tartus Limanı'nın Sovyet mühendislerce modernize edilmeye başlamasıyla söz konusu limanda günümüze dek sürecek Rus varlığının temellerinin atılması olmuştur. Suriye'nin SSCB'ye gösterdiği yakınlık, bölgede aynı dönemde yaşananlardan ayrı düşünülmemelidir. Burada bilhassa etnik çatışmaları durdurma gerekçesiyle ABD'nin Mavi Yarasa Operasyonu'nu başlatıp Temmuz 1958'de Beyrut'a çıkartma yapması konumuz açısından kritik önemdedir. ABD'nin ilk defa Ortadoğu'ya askerî müdahalede bulunması ve Lübnan iç siyasetini dizayn edebilmesi Suriye'nin deniz güvenliğine dair farkındalığını arttırmıştır. Bu açıdan aynı yıllarda SSCB'nin Suriye deniz alanlarında ve Tartus Limanı'nda faaliyetlerinin artışı tesadüf olarak görülmemelidir (Carl, 2019: 5-6).

Bu noktada, Suriye'nin deniz stratejisine etkisi bakımından İsrail'in ele alınmasında fayda bulunmaktadır. İsrail devletinin kurulması sonrasında temel deniz stratejisi başta Süveyş Kanalı olmak üzere yakın coğrafyadaki deniz yollarına kesintisiz erişim olmuştur. Söz konusu stratejide İsrail tarafından gerek ticaretin kesintisiz şekilde devam etmesi gerekse İsrail bayraklı gemilerin deniz geçişleri yoluyla Arap devletlerinin İsrail'i tanımasının sağlanması amaçlanmaktadır. Öte yandan, Arap devletleriyle yapılacak muhtemel bir savaşta ABD ve Birleşik Krallık'tan askerî yardımların ulaşabilmesi için de İsrail tarafından deniz yollarına erişim kesilmemesi önem arz etmiştir. Bu açıdan Mısır'ın İsrail'e ait gemilerin Süveyş Kanalı ve Tiran Boğazı'ndan serbest geçişini kısıtlayabilme kapasitesine haiz olması İsrail'in güvenlik stratejisini temelden etkilemiştir. Bu çerçevede, deniz yollarına erişimin temin edilmesi ve Gazze Şeridi'nin abluka altına alınması İsrail'in güvenlik hedeflerinde temel hedef olarak öne çıkmıştır. Cemal Abdülnasır liderliğindeki Mısır'ın Tiran Boğazı'nı kapatması neticesinde Altı Gün Savaşı başlamıştır. Söz konusu örnekten İsrail'in özel olarak deniz yollarına gösterdiği hassasiyet açıkça anlaşılmaktadır (Shalim, 2013: 213-252).[§] Altı Gün Savaşı'nda İsrail'in kısa süreliğine de olsa Lazkiye ve Tartus limanlarını abluka altına alabilmesi üzerine Hafız Esad deniz güvenliği meselesine ağırlık vermiştir (Glassner ve Unger, 2009: 308).

[§] Altı Gün Savaşı'ndan seneler önce Mısır'ı işgal etme planları dönemin İsrail Başbakanı David Ben Gurion ve Savunma Bakanı Moşe Dayan tarafından hazırlanmıştır. Ben-Gurion'un okuduğu bir Yunanca Yahudi tarihi kitabında yer alan Şarm El Şeyh'teki bir Yahudi yerleşimine dair ifadelerle dayanarak öncelikli olarak deniz yollarına erişim güvenliği sağlanması için Akabe Körfezi'ni kontrol altına almak için elverişli bir konumda Taba ve Şarm El Şeyh şehirlerinin işgal edilmesini içeren bir plan hazırlamıştır. Nitekim bahse konu savaşta İsrail ordusu tarafından söz konusu askerî plan tatbik edilmiştir. Detaylı bilgi için bkz. Shalim, A. A.g.e. s. 339.

Altı Gün Savaşı sonrasında SSCB ile 1971 yılında imzalanan antlaşmayla SSCB Tartus Limanı'nda deniz ikmal tesisi kurma hakkı elde ederken söz konusu tesis o tarihlerden itibaren SSCB V. Filosu için lojistik üs işlevi görmüştür. Suriye aynı zamanda donanmanın modernize edilebilmesi için Komar ve Osa sınıfı gemileri başta olmak üzere birçok Sovyet yapımı deniz platformu ve silahı ithal etmiştir. 1973 Yom Kippur Savaşı ise gerek Suriye'nin izlediği deniz güvenliği politikası gerekse SSCB'den görülen askerî desteğin test edildiği önemli bir imtihan olmuştur (Koffman ve Rojansky, 2018: 7). Yom Kippur Savaşı bilhassa denizlerdeki sonuçları itibarıyla Doğu Akdeniz'deki lojistik hatlarını etkileyen ve Suriye ile İran'ın sonraki yıllarda İsrail'e karşı izleyeceği stratejilere etki eden neticeler ortaya çıkarmıştır.

Savaş tarihinde ilk modern füze bot muharebesi olarak literatüre geçen, Suriye ve İsrail arasında 07 Ekim 1973'te yaşanan *Lazkiye Deniz Muharebesi* ölçek olarak küçük olsa da İsrail'in üstünlüğünü göstermesi açısından önemlidir. Muharebede, Tartus ve Lazkiye limanlarının açıklarında Suriye sahil güvenlik güçlerine saldıran İsrail'in beş adet Saa'r sınıfı hucüm/füze botu tarafından Suriye deniz unsurlarının önemli kısmı imha edilmiştir. Bunun yanında muharebe sırasında Suriye güçlerinin yaptığı füze saldırıları, İsrail'in elektronik harp yetenekleri marifetiyle bertaraf edilmiştir. Söz konusu muharebe neticesinde Yom Kippur Savaşı sırasında SSCB yardımlarının ulaşımı için oldukça önemli olan Tartus ve Lazkiye limanlarındaki gemi trafiği İsrail savunma güçleri tarafından denetlenebilmiştir. İlâveten, SSCB'den ithal edilen Komar ve Osa sınıfı gemiler ile SS-N-2 füzelerinin İsrail donanması karşısında neredeyse hiçbir varlık gösterememesi ve henüz Yom Kippur Savaşı'nın ilk gününde Suriye deniz güçlerinin limanlara hapsedilmesi Suriye açısından çarpıcı bir sonuç olarak öne çıkmaktadır (Herzog, 1975: 110-113).

Yom Kippur Savaşı'nda denizlerde yaşanan hezimet, Baas Rejimi'ni var olan deniz unsurlarının modernize edilerek yeni unsurlar temin edilmesine sevk etmiştir. İsrail, 1973 yılına gelindiğinde hem Mısır hem Suriye deniz unsurlarını mağlup edebildiği gibi iki devletin de limanlarını abluka altına alma kapasitesine erişmiştir (Glassner ve Unger, 2009: 308). Bu noktada da yine SSCB devreye girmiş, Suriye'nin SSCB'ye deniz güvenliği noktasında olan bağımlılığı artış göstermiştir. Yıllar içerisinde Suriye'nin deniz gücü ancak sahil güvenlik görevi icra edebilecek kapasitede kalmakla beraber, Suriye'nin deniz alanlarında Rus varlığı yıldan yıla artmaya devam etmiştir. Bu yıllarda Suriye için deniz siyasetinde öncelik Suriye limanlarının ticari kapasitenin arttırılması ve Suriye'nin enerji pazarlarına erişiminin kesilmemesi olmuştur (Kofmann ve Rojansky, 2018: 7).

İsrail'in bu yeteneğe haiz olması, Suriye'yi karadan gelebilecek tehlikelere karşı daha hassas hale getirmekle beraber bilhassa Hizbullah-İsrail çatışmasında Suriye'yi İran-Lübnan arasındaki kara lojistik hattını kullanmaya mecbur etmiştir (Ayhan, 2024: 51-52). Nitekim daha sonra Lübnan İç Savaşı ve İsrail'in 1996 yılında Lübnan'da başlattığı Gazap Üzümleri Operasyonu'nda iki devletin kara ordusunun karşı karşıya gelmesi ancak Suriye donanmasının oldukça az bir askerî katkı sunabilmesi, Suriye'nin İsrail'e karşı ağırlığını kara lojistik güzergâhlarına kaydırıldığına işaret etmektedir (Shalim, 2013: 731, 442-446).

Mısır ile İsrail arasında 1974 yılında ateşkes ve geri çekilme antlaşması yapılması, Suriye'nin İsrail'in işgal ettiği Golan Tepeleri'nden geri çekilmesine ilişkin beklentisini arttırdığı gibi çatışmaları da yoğunlaştırmıştır. ABD ile Mısır'ın arabuluculuğu ve BMGK'nın savaşı devletlerin Yom Kippur Savaşı'ndan önceki konumlarına geri çekilmesini öngören 339 sayılı kararı üzerine masaya oturan iki devlet 1974 tarihli Kuvvetlerin Ayrıştırılması Antlaşması'nı akdetmiştir. Antlaşmaya göre İsrail, Altı Gün Savaşı'nda işgal ettiği Kuneytra kenti ve Hermon Dağı'ndan Altı Gün Savaşı'nda tesis edilen ateşkes hattı, bir diğer adıyla Mavi Hat'ta çekilmiş ve iki devlet arasında BM Barış Gücü'nün konumlanması sağlanmıştır. İsrail ve Suriye arasında Golan Tepelerine ilişkin mesele Suriye açısından yalnızca millî gurur veya sınır düzeltilmesi anlamına gelmemekte, Suriye'nin Golan Tepelerini yeniden sınırlarına katması durumunda Taberiye Gölü, Banyas, Yermuk ve Şeria nehirlerine erişim sağlaması da gündeme gelmektedir (Shalim, 2013: 442-446).

Kuvvetler Ayrılığı Antlaşması vasıtasıyla İsrail ile doğrudan çatışma ihtimalini sınırlayan Hafız Esad, Suriye donanmasını modernize etmek için yine SSCB'den birçok deniz platformu ve silahı satın almıştır (Barz, 2017: 74). Bunun yanında Suriye ekonomisinin dışarıya kapalı olması, İsrail donanmasının kurduğu üstünlük, ölçsüz borçlanma ve donanmaya işlerlik kazandıracak yetişmiş personel eksikliği nedeniyle söz konusu filolar aktif olarak kullanılamamış ve 1980'lerin son yıllarında Suriye'nin borçlarını ödeyememesi nedeniyle modernizasyon problemi ortaya çıkmıştır. Aynı dönemde İran İslam Devrimi'nin hemen sonrasında başlayan İran-Irak Savaşı'nda İran'ın yanında saf tutan Suriye, savaş esnasında Irak'ın petrol ihracatını ve lojistik hatlarını baskı altına almak için Kerkük-Banyas Petrol Boru Hattı'nı kapatarak savaşta açıkça İran'a destek vermiştir. Bu tarihlerden itibaren başlayan İran ve Suriye arasındaki stratejik iş birliği, bölgedeki jeopolitik dengelerde gözetilmek durumunda olan bir unsur olmuş ve ilerleyen senelerde Suriye'nin ABD ve AB tarafından yaptırımlarla karşı karşıya kalmasının sebepleri arasında yer almıştır (Dabparvar ve Parto, 2025: 3-8).

SSCB'nin dağılması sonrasında kurulan Rusya Federasyonu'nun iç meselelerine dönmesi ise Suriye'yi bölgede politik olarak tecrit olma riskiyle karşı karşıya getirmiştir. Söz konusu riski bertaraf etmek isteyen Hafız Esad, Madrid Konferansı'yla birlikte İsrail ve Arap dünyası arasında başlayan diplomatik temaslara dâhil olmuştur. ABD arabuluculuğunda başta Golan Tepelerine dair meseleler olmak üzere sınır meseleleri hakkında başlayan görüşmelerde İsrail ve Suriye, 1995 tarihli "*Güvenlik Düzenlemelerinin Amaç ve Prensipleri*" başlıklı daha sonra güvenlik antlaşmasına tahvil olması öngörülen bir metin üzerinde de mutabakata varmayı başarmışlardı. Söz konusu metin, taraflardan birinin alacağı güvenlik önlemlerinin diğer tarafın güvenlik ihtiyaçları aleyhine olmaması gerektiği esasını ön görmekteydi ve görüşmelerde Suriye tarafı on yıllardır güvenlik mimarisini etkileyen İsrail tehdidini sınırlamayı ön görerek nihai bir barış antlaşması yapmaktan kaçınmıştı (Shalim, 2013: 639).

Protokolün hazırlanmasında yer alan İzak Rabin, söz konusu metnin 1996 İsrail seçimleri sonrasında bir antlaşmaya döneceği taaddüdünü vermiştir. Hatta birtakım iddialara göre aynı görüşmelerde dönemin İsrail Başbakanı İ. Rabin tarafından Suriye'nin kapsamlı bir barış antlaşması imzalamayı kabul etmesi durumunda İsrail'in Golan Tepeleri'nden çekileceği taaddüdü de verilmiştir. Literatürde bu taahhüde *Rabin Teminatı* dense de bu taahhüt, İ. Rabin'in suikast sonrası hayatını kaybetmesi sonrasında 1996 İsrail genel seçiminde seçilen Başbakan B.Netanyahu tarafından "*sarf edilen bir sözün uluslararası yükümlülük doğurmayacağı*" ifade edilerek reddedilmiştir (Shalim, 2013: 771-777; Rodman, 2025: 157-160).

Madrid Konferansı sonrasında yumuşama dönemine giren Arap-İsrail ilişkilerine, İ. Rabin suikastının gölgesi düşmüştür. İsrail tarihinde halk oylamasıyla seçilen ilk Başbakan olan B. Netanyahu, ABD arabuluculuğunda Suriye ile müzakerelere devam etme isteği göstermesine karşın, 1995 tarihli "*Güvenlik Düzenlemelerinin Amaç ve Prensipleri*" başlıklı metnin "*henüz imza edilmemiş bir kâğıt*" olduğunu iddia ederek geçersiz olduğunu öne sürmüştür. İlaveten, 1981'den beri İsrail Meclisi Knesset'te oylanması Suriye'yle muhtemel bir barış antlaşması müzakereleri nedeniyle ertelenen Golan Tepelerinin ilhakına ilişkin kanun teklifinin Likud Partisi tarafından Knesset'te oylamaya sunulması iki devlet arasında diplomatik sürecin sona erdiğine işaret etmekteydi (Shalim, 2013: 832).

Sonraki yıllarda 1997-1998 yıllarında B. Netanyahu'nun yakın arkadaşı ABD'li iş adamı Ronald Lauder kanalıyla Suriye güneyini üç farklı güvenlik kuşağına bölmeyi ve Suriye silahlı güçlerinin Kuneytra ve Suveyda civarındaki varlığını sınırlandırarak hava savunmasının İsrail ordusuna devredilmesi karşılığında Golan Tepeleri'nden çekilerek

Suriye'nin Taberiye Gölü'ne erişim sağlamasını kabul ettiği iddia edilmiştir. İddialara göre söz konusu teklif üzerine Hafız Esad, teklifi kabul edebileceğini ancak bahse konu düzenlenmeleri gösteren bir haritanın B. Netanyahu'nun imzasıyla kendisine iletilmesini istemesi üzerine görüşmeler tıkanmıştı (Shalim, 2013: 832).

B. Netanyahu sonrasında iktidara gelen Başbakan Ehud Barak, yeniden Suriye ile barış antlaşması için temaslarda bulunsa da prensip olarak Suriye'nin Taberiye Gölü'ne erişim sağlamasını ve gölün uluslararası hukuk prensiplerinde iki devlet arasında hakça paylaşılmasını reddetmiştir. İki devlet arasında bizzat ABD Başkanı Bill Clinton'ın arabuluculuğunda Cenevre ve Shepherdstown'da liderler düzeyinde görüşmeler yapılsa da netice alınamamıştır. Hatta Shepherdstown'da Bill Clinton ve Hafız Esad arasında Taberiye Gölü konusunda bir tartışma yaşanmıştır. Bill Clinton'un İsrail tezlerini gündeme getirerek görüşmeye başlaması üzerine Hafız Esad, Taberiye Gölü'nün doğusunda Yahudi nüfus olmadığını, gençliğinde bu gölde arkadaşlarıyla yüzdüğünü ve gölün doğusunun Suriye'nin milli hakkı olduğunu ifade ederek henüz görüşmenin ilk dakikalarında gerekirse müzakereden çekilerek Taberiye Gölü meselesini gelecek nesillere devredebileceğini dile getirmiştir. Bahse konu görüşmelerde ilerleme sağlanamaması üzerine iki devlet arasında Taberiye Gölü'ne erişim meselesi vuzuha kavuşturulamamış ve diplomatik temaslar akamete uğramıştır (Shalim, 2013: 832).

Aynı dönemde Suriye'nin PKK'nın lider kadrolarına ev sahipliği yapması terör örgütü Ankara ve Şam arasında gerilime yol açmıştır. İlişkilerde tansiyonun yükselmesi üzerine Türkiye tarafından Suriye sınırına askerî sevkiyat gerçekleştirilmiştir. Bunun üzerine Suriye, dünyada herhangi bir örneği olmayan şekilde, karasularını 35 mile çıkardığını ilan edip karasularına girecek savaş gemilerine ön izin koşulu getirmiştir (DOALOS, 2003). Konumuz bakımından Türkiye ile yaşadığı bir gerilimde Suriye'nin ilk aşamada deniz yetki alanları meselesinde adım atması dikkat çekicidir.

Baas Rejimi'nin uluslararası hukuk açısından izlediği deniz politikasıysa başlı başına özel bir örnek olarak ele alınmayı hak etmektedir. BMHDS'ye taraf olmayan Suriye'nin 2003 yılında yaptığı hukuk reformuna dek deniz hukukuna yaklaşımı, Türkiye ve İsrail başta olmak üzere tehdit olarak değerlendirdiği ülkelerin hareket kabiliyetini kısıtlamaya yönelik olmuştur. Hafız Esad'ın vefat etmesiyle ülkenin yönetimini devralan oğlu Beşar Esad ise söz konusu kanunları yeniden düzenleme yoluna gitmiştir. İlgili 19 Kasım 2003 tarihli kanunda Suriye karasuları 12 mil, MEB'i ise 200 mil olarak düzenlenmiş olup, kanun halen geçerliliğini korumaktadır (DOALOS, 2003). Söz konusu kanunun mevcudiyetini korumaya devam edip

etmeyeceği ise konumuz bakımından temel önem arz etmekte olup müteakip bölümde ele alınacaktır.

Suriye'nin hiçbir deniz komşusuyla deniz yetki alanları sınırlandırma antlaşması bulunmamaktadır. Bunun yanında, Beşar Esad'ın imzasıyla yapılan 19 Kasım 2003 tarihli düzenleme, Suriye deniz yetki alanlarında yabancı şirketlerce arama-sondaj faaliyeti yapılmasının da önünü açmıştır. Bu çerçevede yapılan ilk protokol ABD merkezli şirketlerle 2004 yılında akdedilmiştir. Söz konusu protokol Türkiye'nin İskenderun Körfezi açıklarındaki deniz yetki alanlarını ihlal ettiği gerekçesiyle tepkilere sebep olmuştur (Pazarcı, 2010). Suriye'nin geçmişte deniz sınırı uyuşmazlığı yaşadığı tek komşusu Türkiye değildir. Suriye, 2007 yılında GKRY ve Lübnan arasında imzalanan ancak hayat geçmeyen MEB antlaşmasına da tepki göstermiştir. 2011 yılında Lübnan'ın Suriye sınırlarını da kapsar şekilde tek taraflı olarak yaptığı sınır bildirimini de Suriye'nin BM nezdindeki resmî itirazına konu olmuştur. İlaveten, İsrail'in GKRY ve Mısır ile yaptığı deniz yetki alanlarının sınırlandırılması antlaşmalarında Filistin'in deniz yetki alanlarının gasp edilmesi ve Lübnan'ın haklarının göz ardı edilmesi gerekçesiyle olumsuz tutum sergilemiştir (Haji, 2011: 32-33).

Beşar Esad, Rusya ile ilişkileri yeniden canlandırmak adına var olan askerî anlaşmaları yeniden işler hale getirmek için kimi adımlar atmış, bu adımları Rusya'nın 2005 senesinde Suriye'nin kendisine olan borçlarının %73'ünü silmesi izlemiştir. Bu jestin peşi sıra Suriye ve Rusya arasında yeni askerî anlaşmalar imzalanmakla kalmamış, Şam yönetimi MiG-29 savaş uçakları, Pantsir S1 hava savunma sistemi ve Amur 1650 sınıfı iki adet denizaltıyı Rusya'dan alma niyetini birçok defa ifade etmiştir (Allison, 2006: 325).

Bununla beraber, Baas Rejimi döneminde deniz alanlarına ilişkin atılan adımlar yalnızca güvenlik ve enerji çerçevesinde kalmamıştır. Suriye iç hukukunda deniz alanlarında bulunan arkeolojik alanların korunması ve araştırma yapılmasına ilişkin düzenlemeler 1963 yılına dek uzanmaktadır. Su altında kalan yahut kıyı şeridiyle limanların çevresindeki deniz alanlarının araştırılmasına dair düzenlemeler içeren 1963 tarihli *Sualtı Varlıklarının Araştırılmasına Dair Yönetmelik* yıllar içerisinde UNESCO gibi kurumlarla müşterek çalışmaların önünü açsa da, Baas Rejimi açısından şeffaflık her zaman tartışmalı kabul edilmiştir. Bilhassa iç savaşla beraber söz konusu müşterek çalışmaları kesintiye uğramıştır. Bu çerçevede, iç savaş süresince Suriye deniz yetki alanlarında bulunan kimi arkeolojik değere haiz eserin kaçakçılık faaliyetlerine konu olabildiği ihtimali dile getirilmektedir (Westley et al. 2022: 374).

3. İÇ SAVAŞ BOYUNCA SURİYE’NİN DENİZ POLİTİKASI

Suriye’de 2011 yılında başlayan iç savaş yarattığı bölgesel ve küresel etkilerin yanında, Suriye’nin altyapı ve ekonomisini de çökerterek ülkenin Doğu Akdeniz’de başlayan hidrokarbon rekabetine dâhil olmamasına neden olmuştur. Bunun yanında, zaten iç savaş öncesinde mütevazı ölçeklerde bulunan Suriye donanma unsurları, Baas Rejimi’ne muhalif yerleşimleri bombalamak ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi faaliyetlere karışarak kriminalize olmuştur. Nitekim Beşar Esad’ın kardeşi Mahir Esad yukarıda sözü edilen illegal faaliyetleri nedeniyle ABD ve AB tarafından yaptırıma tabi tutulmuştur (European Comission, 2023).

İç savaşın seyrinin Baas Rejimi aleyhine dönmesi neticesinde 2015 yılında Rusya savaşa doğrudan müdahil olmuştur. Bu aynı zamanda hem ülkenin hem de Suriye deniz alanlarının güvenliğinde Rusya hâkimiyetinin oldukça artmasıyla sonuçlanmıştır (Carl, 2019: 15). 2017 yılına gelindiğindeyse Suriye ve Rusya, Tartus Üssü’ndeki Rus varlığının genişlemesinin önünü açan askerî antlaşma imzalamışlardır. Söz konusu anlaşma, Tartus Limanı’nın ağır tonajlı Rus gemilerinin yanaşmasına el vermesi adına derinleştirme çalışması yapılması, Rus nükleer gemilerinin limana yanaşma hakkı elde etmesi, Tartus Limanı’nın 49 yıllığına bedelsiz Rusya’ya kiralanması gibi önemli maddeler içermektedir (Levitt, 2019). Söz konusu üsler, Rusya’nın gerek bölgeye güç yansıtması gerekse deniz lojistiğinde ikmal noktası olması nedeniyle önem arz etmektedir. Ek olarak, Suriye tarafından 2019 yılında Rus enerji şirketleri East Med Amrit ve Capitol gibi şirketlere arama-sondaj imtiyazı verilmiştir. Rusya’nın elde ettiği söz konusu kazanımlar, Suriye deniz yetki alanlarının geleceğini şekillendirebilecek bir mesele olarak dikkat çekmektedir (Levitt, 2019).

Aynı dönemde İran da Suriye deniz yetki alanlarında varlık göstermek için birçok adım atmıştır. Suriye’ye hücum bot ihracatı yapan İran, aynı zamanda Banyas Limanı’na petrol ihracatı da gerçekleştirmiştir (Levitt, 2019). Lazkiye Limanı’nda imtiyaz elde etmek isteyen ve Tahran’ın Doğu Akdeniz’e erişimini sağlayan lojistik hatları ayakta tutmak isteyen İran, Lazkiye Limanı’ndaki konteynır işletme tesislerini kiralamak için 2019 yılında Suriye ile prensipte anlaşsa da uluslararası baskı nedeniyle bu anlaşma hayata geçmemiştir. Aynı yıllarda İran gemilerine İsrail istihbarat servisleri tarafından birtakım örtülü operasyonlar gerçekleştirildiği de iddia edilmektedir (Allison, 2020: 948-950). İsrail’in bu örtülü veya açık operasyonlarına Rusya tarafından herhangi bir karşılık verilmemesi ve itiraz edilmemesi söz konusu dönemin dikkat çekici özelliklerinden olmuştur.

Senelerdir atıl durumda kalan ve iç savaş sonrası kriminalize olan Suriye donanma unsurlarının aynı yıllarda operatif kabiliyetleri de tartışma konusu olmuştur. İsrail tarafından

2018 yılında gerçekleştirilen bir saldırı esnasında Suriye donanması tarafından sehven Rus LL-20 uçak gemisinin vurulması konumuz bakımından çarpıcı bir örnektir (Dabparvar ve Parto, 2025: 9). Suriye donanmasının mevcut operatif tecrübe eksikliği ise Rusya ve İran ile müşterek icra edilen tatbikatlarla aşılmaya çalışılsa da, Rusya-Ukrayna Savaşı neticesinde Rusya'nın sıklet merkezini Karadeniz'e kaydırarak donanma ve hava savunma unsurlarının önemli bir kısmını Suriye'den çekmesi Suriye'yi ekonomik ve askerî açıdan İran'a bağımlı hale getirmiştir. İran'da rejim karşıtlarınca sızdırılan ve yüksek gizlilik seviyesinde olduğu iddia edilen kimi raporlarda İran'ın iç savaş süresince Suriye'ye 50 milyar USD'ye yakın borç verdiği öne sürülmektedir (Carl, 2019: 5-6; Dabparvar ve Parto, 2025: 5). Sızdırıldığı iddia edilen belgelerin gerçekliği tartışma konusu olmakla beraber, İran'ın iç savaş süresince Baas Rejimi'ne ciddi bir ekonomik destek verdiği kabul edilmelidir. Bu açıdan iç savaşın bitmesi sonrasında yine İran'ın Şam Büyükelçiliği'nde ortaya çıktığı iddia edilen belgelerde İran'ın liman altyapısından demiryollarına dek kapsamlı bir yatırım planı içeren Marshall Planı'na benzer projeler geliştirdiğine dair belgelerin çıkması İran'ın Suriye'de yaşadığı hayal kırıklığını anlamak açısından önemlidir (Dabparvar ve Parto, 2025: 5).

Baas Rejimi'nin tarihe karışması neticesinde İsrail'in Suriye donanma ve hava savunma unsurlarına düzenlediği müteaddit saldırılar ise halihazırda oldukça küçük ölçeklerde olan donanma altyapısına büyük ölçüde zarar vermiştir (Armed Conflict Survey, 2026: 101). Bu durum, İsrail'in Suriye'deki stratejik önceliklerine işaret ettiği gibi, Türkiye ve Suriye arasında deniz güvenliği konusunda gelişebilecek iş birliği veya akdedilecek muhtemel bir deniz yetki alanları sınırlandırma antlaşmasına İsrail'in hassasiyet göstereceğine dair bir işaret olarak kabul edilebilir.

Suriye, iç savaş döneminde dış desteğe bağımlı bir deniz siyaseti izlemiş ve deniz güvenliği unsurları sahil güvenlik faaliyetleri icra etmenin ötesine geçememiştir. Bunun da ötesinde Esad Rejimi'nin dönem dönem gerek ekonomik gerekse siyasi darboğazlara girmesi sebebiyle Suriye limanları ve deniz yetki alanları Rusya başta olmak üzere diğer devletlerle diplomatik pazarlık unsuru olarak kullanılmıştır. Rusya'nın Suriye deniz yetki alanlarında artan etkinliği, ülkenin deniz siyasetinin de Rusya yönlendirmeleri çerçevesinde gelişmesine yol açmıştır (Carl, 2019: 5-6). Bu çerçevede, Suriye'nin ilişkilerin kopma noktasına geldiği iç savaş süresince Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de gerçekleştirdiği arama-sondaj faaliyetlerine elle tutulur tepki göstermemesi, Libya ile akdedilen deniz yetki alanlarına ilişkin mutabakata sessiz kalması dikkat çekicidir. Öte yandan, Rusya'nın iç savaş boyunca Suriye deniz alanlarında elde ettiği ciddi kazanımları kaybetmek istemeyeceği ön görülebilir. İsrail, GKRY

ve Yunanistan basınında gösterilen hassasiyetten Türkiye-Suriye arasında muhtemel bir deniz yetki alanları antlaşması sürecinin takip edildiği anlaşılmaktadır.

4. TÜRKİYE-SURİYE DENİZ YAN SINIRI

Hatay'ın Türkiye Cumhuriyeti topraklarına katılması sonrasında 23 Haziran 1939'da imzalanan ve iki devletin kara sınırlarına dair düzenlemeler içeren *Fransa-Türkiye Antlaşması* lafzi olarak deniz sınırlarına dair hükümler içermemektedir. İki devlet arasında uzmanlar tarafından ortaya konan 9 Haziran 1971 tarihli sınır protokolünde karşılıklı zararsız geçiş hakları ve balıkçılık meseleleri düzenlenmeye çalışılsa da bu protokol karşılıklı bir anlaşmaya dönüşmemiştir. Buna benzer diplomatik temaslarda ise Hatay'ın Türkiye sınırları içerisinde yer almasının Suriye tarafından kabul edilmemesi netice almaya engel teşkil etmiştir (Oztig, 2019: 117-119).

Her ne kadar Fransa-Türkiye Antlaşması'nda deniz alanlarının sınırlandırılmasına ilişkin lafzi olarak açık hükümler bulunmasa da söz konusu antlaşmanın dönemi ve içerdiği hükümler itibarıyla Lozan Antlaşması'na benzer bir teknikle kaleme alındığının kaydedilmesi gerekir. Bu açıdan antlaşma, 1. Madde'de kara sınırlarının bitiş noktasının *Karaburun Deresi* olduğu hükmünü içermesi açısından muhtemel deniz sınırlarının belirlenmesi ve Türkiye-Suriye arasındaki muhtemel müzakerelerin hareket noktası adına fikir vermektedir (Türkiye ile Fransa Arasında Hatay Meselesinin Kesin Surette Halline Dair Antlaşma, 1939). Bu noktada Karaburun Deresi'ne ilişkin hususlar, Türk-Yunan uyuşmazlıklarında Meriç Nehri'ne dair uyuşmazlığı akıllara getirmektedir. **

Türkiye tarafından Yunanistan arasındaki deniz yetki alanlarının belirlenmesinde Lozan Antlaşması'nın 2. Maddesi gereğince Meriç Nehri'nin akışı doğrultusunda sınır belirlenmesi gerektiği savunulmaktadır (Başeren, 2011: 136). Dolayısıyla, Türkiye'nin Suriye ile muhtemel bir sınırlandırma müzakeresinde Yunanistan'a karşı tutumuyla da tutarlılık sağlama açısından, Karaburun Deresi'nin sınırlandırmaya olan etkisini göz önünde bulunduracağı değerlendirilebilir. Nitekim muhtemel müzakerelerde Türkiye'nin Karaburun Deresi'ni dikkate almadan atacağı adımların, Yunanistan tarafından emsal olarak kabul edilerek Meriç Nehri'ne dair uyuşmazlık konularında bir argüman olarak kullanılabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Bunun yanında Suriye'nin tarihsel olarak Fransa-Türkiye

** Lozan Barış Antlaşması, 2. Madde, “Sınır, Meriç Nehri'nin akışını, Ege Denizi'ne döküldüğü noktaya değin takip eder.”, “La frontière suivra le cours du fleuve Maritza, jusqu'a son embouchure dans l'Egée.”

Antlaşması'nı reddeden pozisyonu düşünüldüğünde, Karaburun Deresi ile bilhassa Hatay'ın sınırlandırmaya etkisinin özel bir önem kazanabileceği anlaşılmaktadır. Bu noktadaysa uluslararası hukukta sıkça değinilen ilkelere birisi olan *devletin halefiyeti/uti possedetis juris* ilkesi akıllara gelmektedir.

Devletin halefiyeti ilkesi kısaca bir devletin yıkılması, birleşmesi yahut bağımsızlığını kazanması durumunda uluslararası hak ve yükümlülüklerini halefi olduğu devletten devralmasını ön görür (Devletlerin Antlaşmalara İlişkin Halefiyeti Hakkında Viyana Sözleşmesi, 1978). Nitekim 1946 yılında bağımsızlığını kazanan Suriye, manda döneminde akdedilen ve Lübnan ile kara sınırlarını tanzim eden antlaşmalarına riayet etmekle kalmayıp, manda dönemi sonrasında Fransız mandasının dış borçlarının bir kısmını da devralmıştır (Picard, 2022, Oztig 2019). İlâveten, Suriye özü itibarıyla Fransa mandası dönemine ait idari kanunları devralarak büyük ölçüde muhafaza etmiştir. Suriye'nin bağımsızlığını kazanmadan evvel akdedilen birçok düzenlemeye itirazı bulunmazken, 1939 Fransa-Türkiye Antlaşması'na dair itirazları Suriye'nin tavrını uluslararası hukuk bağlamında tartışmalı bir hale sokmaktadır. İlâveten, manda döneminde akdedilen sınır antlaşmalarına dair uluslararası toplumun ve hukuki düzenlemelerin yaklaşımı da devletin halefiyeti ilkesini öncelemektedir. Bu hususta en net örneklerden biriye Irak tarafından manda döneminde yapılan sınır antlaşmasının geçersizliği öne sürülerek Kuveyt'in işgal edilmesidir. Saddam Hüseyin tarafından Kuveyt'in işgal edilmesi karşısında başta BM ve ABD olmak üzere uluslararası aktörler oldukça sert bir tavır göstermiş ve Birinci Körfez Savaşı neticesinde Irak güçleri Kuveyt'ten geri çekilmek durumunda kalmıştır. Bu açıdan BMGK'nın 833 sayılı kararında doğrudan devletin halefiyeti ilkesine atıf yapması Ortadoğu'da bu gibi uyuşmazlıklar için tarihsel bir tecrübeye işaret eder (BMGK 883 Sayılı Karar, 1993).

Konumuz bakımından bir başka örnek ise, Bangladeş-Myanmar arasındaki deniz sınırlarının belirlenmesine ilişkin davadır. Söz konusu davada Myanmar, Meriç ve Karaburun Nehirlerine benzer şekilde, İngiliz mandası döneminde Naf Nehri baz alınarak çizilen kara sınırlarının gerek deniz sınırlarına gerekse kara sınırlarına etkisine itiraz etmiştir. Söz konusu itiraz karşısında Uluslararası Deniz Hukuku Mahkemesi, sınırların başlangıç noktasının devletin halefiyeti ilkesi çerçevesinde dava konusu dışında olduğu kararına varmış ve iki devlet arasındaki davanın mevcut sınır çizgisi çerçevesinde görüleceği kararına varmıştır (International Tribunal for the Law of the Sea, 2012).

Irak tarafından Kuveyt'in işgal edilmesi ve Bangladeş-Myanmar Davası'ndan da anlaşılacağı üzere, Suriye tarafından tarihsel olarak Hatay'a dair yapılan itirazların

uluslararası hukukta karşılığı oldukça tartışmalıdır. Suriye yönetiminin Baas Rejimi döneminde miras kalan Hatay söylemini terk edip etmeyeceğiye konumuz bakımından temel öneme sahiptir. Zira söz konusu söylemin terk edilmesi Türkiye-Suriye arasındaki geçmişte tansiyonun yükselmesine sebep olan bir meselenin geride bırakılması manasına geleceği gibi, Suriye yönetiminin iç siyasette karşılaşılabileceği muhtemel baskıların gözetilmesini gerektirebilir. Baas Rejimi'nin devrilmesi sonrasında 2025 yılının Şubat ve Mart aylarında Suriye'nin kıyı şeridinde eski rejim destekçileriyle güvenlik güçleri arasında yaşanan şiddet olayları, Suriye'nin mevcut yönetiminin Baas Rejimi'nden miras kalan bir söylem olan Hatay meselesinde '*geri adım*' olarak nitelendirilebilecek bir politika izlemesi karşısında iç politik baskıyla yüzleşebileceğine işaret etmektedir.

Suriye'nin Hatay'a dair eski rejimin gündeme getirdiği söylemleri terk etmesi durumunda, iki ülke arasında yapılacak muhtemel bir deniz yan sınırı müzakeresine de yansımaları olacaktır. Türkiye'ye nispetle daha kısa bir kıyı şeridine sahip olan Suriye'nin sahil şeridi aynı zamanda konkav (*içbükey*) bir nitelik taşımaktadır. Bu coğrafi özellik Suriye'nin deniz yetki alanlarına daraltıcı bir etki yapmakla beraber, geçmiş Baas Rejimi tarafından bu durum gerek Hatay'a dair itirazların dile getirilmesi gerekse uluslararası hukuk ihtihatlarında benzeri olmayan deniz sınırlarının öne sürülmesini beraberinde getirmiştir. Suriye tarafından öne sürülebilecek argümanlardan birinin Suriye kıyılarının konkav niteliğinin daraltıcı etkisi olacağı ve *kapanma etkisi* yarattığına dair olacağı değerlendirilebilir.^{††}

Konkav nitelikli kıyıların deniz alanlarının sınırlandırılmasına etkisi noktasında yeniden *Bangladeş-Myanmar Davası*'na geri dönmek gerekmektedir. Söz konusu dava Uluslararası Adalet Divanı tarafından BMHDS'nin 74 ve 83. maddeleri uyarınca ilk aşamada eşit uzaklık ilkesine dayalı geçici bir ortay hat çizilmiştir. Davanın ilerleyen safhalarında ise eşit uzaklık ilkesine dayalı çizilen geçici ortay hat, konkav niteliği taşıyan kıyıları nedeniyle kapanma etkisinin ortaya çıktığını iddia eden Bangladeş'in itirazlarına konu olmuştur. Bangladeş'in itirazı üzerine UAD tarafından özel coğrafi durumlar incelenerek eşit uzaklık prensibiyle ortay hat çizilmesi durumunda Bangladeş'in konkav nitelikli kıyılarının

^{††} Kapanma etkisi, deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasında bir devletin kıyısının coğrafi konumu nedeniyle denize doğal uzanımının aşırı biçimde engellenmesi durumunu ifade eder. Uluslararası yargı organları, bu etkinin ortaya çıkmasını hakkaniyete aykırı bularak sınırlandırılmanın ilgili devletin denize erişimini tamamen veya orantısız şekilde kesmeyecek biçimde yapılması gerektiğini vurgulamaktadır. Detaylı bilgi için bkz. *International Tribunal for the Law of the Sea, Dispute Concerning Delimitation of the Maritime Boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal, Judgment of 14 March 2012*, s. 292-297.

hakkaniyet ilkesine aykırı bir sonuç çıkardığı kararına varılarak çizilen geçici ortay hat Bangladeş lehine güneye doğru kaydırılmıştır (International Tribunal for the Law of the Sea, 2012). İlgili davadan da anlaşılabilirliği üzere, deniz alanlarının sınırlandırılması noktasında kıyıdaş devletlerin kıyılarının konkav nitelikte olması sınırlandırmaya tesir edebilmektedir. Bu çerçevede, muhtemel bir müzakerede Suriye'nin kıyılarının konkav niteliğini öne sürerek KTTC-Suriye deniz sınırında KKTC aleyhine “düzeltme” talep edebileceği ihtimali dışlanmamalıdır. Böyle bir durumda Suriye'nin KKTC'yi bir devlet olarak tanıyıp tanımayacağı gibi önemli meseleler gündeme geleceği gibi Türkiye, Mavi Vatan'ın sınırlarında Türk tezlerine aleyhine bir düzeltme talebini kabul edip etmemek gibi ciddi bir kararla yüzleşebilir.

Türkiye'nin böyle bir durumla karşılaşması halinde estopel ilkesini gündeme getirebileceği akıllara gelmektedir. Estopel ilkesi, bir devlet tarafından açık yahut zımni olarak hukukî bir durumun geçerli olduğu izlenimi verilmesi ve karşı tarafın itiraz etmemesi karşısında hukukî adımlar atmaya devam etmesi anlatılmaktadır. Estopel ilkesinin unsurları ise açık tutum beyanı, karşı tarafa güvenilerek hareket edilmesi ve mevcut durumun bozulmasının zarar yaratması şeklindedir. Buna göre estopel ilkesi bir devletin geçmişteki açık veya zımni tutumları ve uzun süreli sessizliği yoluyla belirli bir hukukî durumu kabul ettiği yönünde karşı devlette güven oluşturmada, sonradan geçmişteki tutumlarıyla çelişen iddialar öne sürmesini kısıtlayan bir ilke olarak öne çıkmaktadır (Tanaka, 2006).

Estopel ilkesi mevzubahis olduğundaysa en bilinen örneklerden bir tanesi Tayland ile Kamboçya arasındaki 1962 tarihli *Preah Vihear Tapınağı Davası*'dır. Fransız mandası döneminde Fransa ile Siyam (*Tayland*) arasında 1907 tarihinde yapılan sınırlandırma 1962 yılında 1907 tarihli haritanın teknik bir hatayla çizilmesi nedeniyle Preah Vihear Tapınağı'nın Kamboçya sınırlarında kaldığı iddiasıyla Tayland'ın itirazlarına konu olmuştur. Buna karşın Kamboçya ise, 1907 tarihinde Siyam (*Tayland*) tarafından herhangi bir itirazda bulunulmadığını, üstelik Kamboçya ve Taylandlı devlet bürokratlarının birlikte bölgede bulunan tapınaklara ziyaretler düzenlediklerini, Tayland'ın okullarda kullandığı haritalarda 1907 tarihli haritayı senelerce kullanmaya devam ettiğini ve 1962 yılına dek Tayland'ın herhangi bir diplomatik itirazda bulunmadığını öne sürmüştür. UAD tarafından yapılan bu itiraz kabul edilmiş ve estopel ilkesinin söz konusu davada Kamboçya lehine varlığı kabul edilmiştir (International Court of Justice, 1962).

Preah Vihear Tapınağı Davası örneğinde de görüleceği üzere estopel ilkesi devletler arasındaki uyuşmazlıklarda önemli rol oynayabilmektedir. Suriye'nin yıllarca Türkiye

tarafından gerçekleştirilen askerî ve ticari deniz faaliyetleriyle Türkiye-KKTC arasındaki 2011 tarihli deniz yetki alanlarının sınırlandırılması mutabakatına^{††} itiraz etmemesi estopel ilkesi çerçevesinde ele alınabilir. Böyle bir durumda Türkiye tarafından geçmişten günümüze dek Suriye tarafından diplomatik itirazda bulunulmayan denizcilik ve deniz güvenliği uygulamaları ortaya konularak estopel şartlarının olduğu ortaya konulmalıdır. Bu noktada akıllara gelen ilk örnek, Suriye tarafından 2011 tarihli Türkiye-KKTC mutabakatına bugüne dek diplomatik olarak itiraz edilmemesidir. Bu açıdan estopel ilkesinin itirazsızlık/zımnî kabul ve karşı devlete itiraz etmeyerek güven telkin etme unsurlarının olduğu öne sürülebilir. Suriye tarafından mezkûr adımların önceki Baas Rejimi tarafından atıldığı ve kendileri açısından bağlayıcı olmadığı yönünde bir argüman oluşturulması durumunda ise, yeniden devletin halefiyeti ilkesine başvurularak bahse konu hususların Suriye açısından bağlayıcı olduğu öne sürülebilir.

Bir diğer önemli mesele ise mevcut Geçiş Hükûmeti'nin ülke içerisindeki entegrasyonu sağlamasıdır. Konumuz bakımından Rum ve Yunan basınında yapılan haberler ve İsrail ile PYD/YPG'nin ülkenin bütünlüğü hilafına attığı adımlar durumun hassasiyetini arttırmaktadır. Bu noktada Yunan basınında yer alan Suriye Geçici Hükûmeti'nin geçici hükûmet olması sebebiyle deniz yetki alanları antlaşması yapamayacağı iddiası incelenmeye değerdir.

Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin 2. Maddesi antlaşma tanımı yaparken hükûmetlerin niteliği hakkında herhangi bir ayırım yapmamaktadır Buna göre, antlaşmayı yapan hükûmetlerin örneğin geçiş hükûmeti yahut devrimci hükûmet olup olmadığına ilişkin özel hükümler içermemektedir. Bu açıdan antlaşma, hükûmetlerin niteliğinden ziyade antlaşmaların devamlılığı önceleyen niteliğiyle ön plana çıkmaktadır. Nitekim 26. Madde uluslararası hukukta sıkça atıf yapılan ahde vefa (*pacta sunt servanda*) ilkesine atıf yapmaktadır. Söz konusu ilke çerçevesinde, herhangi bir hükûmetin geçmişte yapılan antlaşmanın hilafına hareket etmemesi gerektiği vurgulanmaktadır (Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi, 1969).

Konumuz bakımından Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin 7. Maddesi özel bir önem kazanmaktadır. Söz konusu maddede devlet başkanı, hükûmet başkanı ve dışişleri bakanlarının herhangi bir yetki belgesi ibraz etmelerine gerek olmaksızın temsil yetkisine haiz olduğu ifade edilmektedir. Söz konusu madde literatürde birçok çalışmaya konu olan

^{††} Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasında 21 Eylül 2011 tarihinde imzalanan Kıta Sahaneliğinin Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat.

düzenlemelerden birisidir. Georg Nolte'ye göre antlaşmanın 7. Maddesi sadece temsil yetkisini değil, devletlerin devamlılığı ilkesini de güvence altına almaktadır. Dolayısıyla geçiş hükûmetlerinin temsilcileri istisnai temsilciler olarak ele alınmamalıdır (Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi, 1969).

Georg Nolte'ye paralel olarak Mark Villiger ise söz konusu 7. Madde'nin antlaşmaların iç hukukî ve siyasi gelişmeler yoluyla sabote edilmesini önlemek amacıyla tasarlandığını iddia etmektedir. Bu çerçevede Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin kasıtlı olarak hükûmetlerin niteliği hakkında bir ayrım yapmaktan kaçındığını zira hükûmetlerin nitelikleri itibarıyla ayrıma tabi tutulması durumunda uluslararası hukukun istikrarlı şekilde işlemeyeceğini öne sürmüştür (Villiger, 2009).

James Crawford tarafından ise 7. Madde'nin, sözleşmenin ahde vefa ilkesine ilişkin hükümler içeren 26. Maddesi ve yetki ihlaline dair hususlar içeren 46. Maddesi ile birlikte yorumlanması gerektiğini ileri sürmektedir. Buna göre 7. Madde hükûmetlerin niteliği konusunda ayrım yapmaz ve temsilcilere geniş yetkiler tanımlarken 26. ve 46. Maddeler yetkilerin çerçevesini çizmektedir. J. Crawford'a göre geçiş hükûmetlerinin keyfilliğini sınırlayan 26. ve 46. Maddelerle beraber değerlendirildiğinde bir hükûmetin geçici olması yapılacak antlaşmayı sakatlamayacaktır zira aksi halde uluslararası antlaşmalar rejimi işlemesi zor bir hâl alacaktır (Crawford, 2012).

Ian Brownlie'ye göre ise 7. Madde "*fiilî temsil yetkisinin*" kodifike edildiği bir maddedir zira antlaşmalar hukukunda belirleyici olan asıl hususun, temsilcinin anayasal meşruiyetinden ziyade temsilcinin fiilî olarak uluslararası platformda devleti temsil edip edemediğidir. Temsilcinin uluslararası platformlardaki meşruiyetine aynı şekil de vurgu yapan Anthony Aust da antlaşmalar hukukunda anayasal hükümlerden ziyade görünür ve güvenilir temsilin daha önemli olduğunun altını çizmektedir (Brownlie, 2008).

Uluslararası platformlarda devleti temsil yetkisine haiz, görünür ve güvenilir temsilciler denildiğinde ise Baas Rejimi'nin devrilmesi sonrasında Geçiş Hükûmeti'nin başında bulunan Ahmed El Şara ve hükûmeti öznesinde bir yıl içerisinde önemli yol kat ettiği kaydedilmelidir. ABD Başkanı Donald Trump ile gerek Riyad'da gerekse Beyaz Saray'da görüşen ve seneler sonra Suriye devletini BM Genel Kurulu'nda temsil eden Ahmed El Şara, aynı zamanda Moskova'ya da ziyaret ederek Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile de görüşen, Ankara'da Cumhurbaşkanı R. T. Erdoğan tarafından kabul edilen bir aktöre evrilmiştir.

Diğer taraftan ABD'nin arabuluculuğunda İsrail-Suriye arasında güvenlik antlaşmasına dair müzakereler gerçekleştirilmesi, A. Şara'nın Beyaz Saray ziyareti sonrasında Suriye'nin DEAŞ ile mücadele koalisyonuna katılımına itiraz edilmemesi ve Tartus Limanı'nın altyapı yenileme ihalesinin BAE merkezli DP World'e verilmesinin iç ve dış politika itiraz görmemesi bu iddiayı destekler niteliktedir. Bu yönüyle A. Şara'nın ve mevcut hükûmetin J. Crawford ve I. Brownlie'nin vurguladığı üzere uluslararası platformlarda devleti temsili kabul edilen, görünür ve güvenilir olduğu öne sürülebilir. Bu açıdan Yunan kamuoyunda Suriye'deki mevcut hükûmetin bir geçiş hükûmeti niteliği taşıması nedeniyle Türkiye ile deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasına dair müzakerelerde bulunamayacağına dair tezin tartışmalı olduğu anlaşılmaktadır.

5. SONUÇ

Suriye uzun yıllar süren ve ülkenin altyapısının çökmesine ve dünyadan izole olmasına sebep olan iç savaş nedeniyle Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon rekabetine dâhil olamamıştır. Baas Rejimi'nin devrilmesi sonrasında ülkenin kalkınması ve yeniden toparlanması gibi önemli gündemlere sahip olan Suriye açısından, deniz kaynaklarından istifade edilmesi ve deniz alanlarının güvenliğinin tesis edilmesi de büyük bir önem arz etmektedir. Deniz kaynaklarının işletilebilmesi için de Suriye deniz yetki alanlarının sınırlandırılması gerekmektedir.

İsrail'in ülkenin güneyinde yürüttüğü işgal hareketi ve PYD/YPG ile yaşanan sürtüşmeler nedeniyle kırılgan bir süreçten geçen Suriye, GKRY-Lübnan-İsrail havzasında sınırlandırmaların lehine sonuçlanmasını isteyen aktörler tarafından baskı görmeye elverişli bir durumdadır. Bu gibi aktörlerin başında Türkiye ve Suriye arasında muhtemel bir antlaşma imzalanmasına hassasiyetle yaklaşan aktörlerin başında GKRY ve Yunanistan gelmektedir. Bu açıdan İsrail'in de benzeri bir hassasiyet gösterdiğinin bilhassa altı çizilmelidir. Baas Rejimi'nin devrilmesi sonrasında dağınık durumdaki Suriye donanmasına gerçekleştirdiği saldırılar, İsrail'in Doğu Akdeniz havzasındaki stratejik önceliklerine işaret etmektedir. Söz konusu saldırılar, İsrail'den İran'a uzanan hava koridorunu açtığı gibi Suriye ve Lübnan gibi kıyıdaş ülkelerle İsrail donanması arasındaki mevcut güç asimetrisini arttırmıştır. İlâveten, On İki Gün Savaşı ve Şubat 2026'nın sonunda yeniden başlayan ABD/İsrail ve İran arasındaki çatışmalar, ABD'nin bölgeye güç aktarmasına sebep olmuş ve bölgedeki güç dinamiklerini İsrail lehine bozmaya devam etmiştir.

Suriye deniz yetki alanlarıyla yakından ilgilenen bir diğer aktör ise Baas Rejimi'nden miras kalan imtiyazlarını muhafaza etmek isteyen Rusya'dır. Her ne kadar Rusya-Ukrayna Savaşı nedeniyle sıklet merkezini Karadeniz'e aktarmış olsa ve Suriye'deki unsurlarını Libya'ya tahliye etmeye başladığına ilişkin iddialar gündeme getirilse de, Rusya'nın denge değiştirecek gelişmeler karşısında stratejik seviyede tepki göstereceği gözlerden kaçırılmamalıdır. Bu durum, Ahmed El Şara liderliğindeki Suriye'nin, ABD ile Rusya arasındaki rekabette nasıl konumlanacağı meselesine yakından bağlıdır. Suriye'nin ABD ile yakın ilişkiler geliştirmesi durumunda ise, GKRY-Yunanistan-İsrail ekseninin ABD üzerinden Suriye'ye baskı uygulama ihtimalinin dışlanmamasında fayda görülmektedir. Tam bu noktada 2007 yılında şiddetli itirazlarda bulunmasına rağmen Suriye'nin ironik bir şekilde 2025 yılında GKRY-Lübnan deniz yetki alanları sınırlandırılması antlaşmasının Lübnan Bakanlar Kurulu'nda onaylanmasına Suriye'nin deniz yetki alanlarını daraltıcı sınırlandırmaya rağmen herhangi bir itiraz etmemesi ve sessizliği düşündürücüdür. Suriye'nin söz konusu sessizliğinin dış aktörlerin girişim ve baskı neticesinde ortaya çıkmış olabileceği ihtimali dışlanmamalıdır.

Bir diğer taraftan, bölgede On İki Gün Savaşı ve Şubat 2026'da başlayan savaşın ikinci dalgası bölgedeki jeopolitik dengelerin değişimini şiddetlendirmektedir. Bilhassa savaşlar nedeniyle ABD ve Fransa gibi güçlerin bölgedeki askerî varlığını arttırması, deniz yetki alanları meselesini öne çıkardığı gibi donanma unsurlarının önemini de arttırmaktadır. Bu noktada, donanma gücü büyük ölçüde erozyona uğramış ve uluslararası meşruiyet kazanarak güvenlik ve kalkınma gündemi yakalamak isteyen Suriye'nin dış aktörler karşısında kırılganlığının artabileceği öne sürülebilir. İlaveten, yaşanan savaşta Hürmüz Boğazı'ndaki enerji lojistiğinin sektöre uğraması üzerine petrol fiyatlarındaki dalgalanmaların orta ve uzun vadede aktörlerin alternatif enerji hatları ve projelerine ağırlık vermesine de sebep olabilir.

Böylelikle birçok aktörün çıkarlarını yakından ilgilendiren Suriye deniz yetki alanlarının sınırlandırılması meselesi, Suriye ve Türkiye'nin karşı karşıya olduğu jeopolitik imtihanlar karşısında iki devlet tarafından öncelikli mesele olarak ele alınsın veya alınmasın, dış aktörlerin baskısı neticesinde ikili ilişkilerin testten geçeceği bir gündeme dönüşebilir. Söz konusu testlerin başında ise Hatay gelmektedir. Türkiye ile Suriye'nin olası bir deniz yetki antlaşmasını müzakere etmeye başlaması doğal olarak Hatay meselesinin gündeme gelmesini beraberinde getirecektir.

Suriye'nin Baas Rejimi döneminden beri Hatay'a dair takip ettiği söylemden geri adım atması durumunda, Hatay'ın Suriye deniz yetki alanlarını daraltıcı etkisi gündeme gelebilir. Bu çerçevede, muhtemel müzakerelerde Suriye tarafından konkav kıyı yapısına bağlı olarak

kapanma etkisi gerekçe gösterilerek KKTC aleyhine ve Suriye lehine alan genişletilerek 'düzeltilmiş ortay hat' çizilmesi talep edilebilir. Böyle bir durumda Türkiye açısından devletin en üst seviyesinde gündeme getirilen Mavi Vatan haritasında Türk tezleri aleyhine bir değişimin kabul edilip edilmeyeceği gibi önemli kararların alınması gündeme gelebilir. Buradan hareketle Türkiye, estopel ilkesini öne sürerek Türkiye-Suriye-KKTC üçgenindeki yıllardır süre gelen denizcilik uygulamalarını, 2011 tarihli Türkiye-KKTC mutabakatı karşısında Suriye'nin kayda geçen diplomatik bir itirazı olmayışını ve Suriye-KKTC arasında 2007-2011 tarihleri arasında düzenlenen feribot seferlerini gündeme getirebilir. Baas Rejimi döneminde atılan adımların bağlayıcı olmadığı yönünde bir argümanın Geçiş Hükûmeti tarafından öne sürülmesi durumunda ise, Türkiye tarafından devletin halefiyeti ilkesi gündeme getirilebilir.

Bu çerçevede, söz konusu Suriye ve Türkiye arasında yürütülecek olası müzakerelerde kapanma etkisi, estopel ve devletin halefiyeti ilkelerinin hukukî çerçeveyi etkileyeceği öne sürülmektedir. Öte yandan, muhtemel bir müzakere KKTC'nin Suriye tarafından tanınıp tanınmayacağı yahut Türkiye'nin Mavi Vatan'ın sınırlarını değiştirebilecek bir sınır değişikliği isteğine karşı nasıl bir tutum sergileyeceğinin gündeme gelebileceği değerlendirilmektedir. Bu açıdan, Türkiye-Suriye deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasının hukukî ve siyasal açıdan çetrefilli bir yoldan geçtiği ve karar alıcıların ortaya koyacakları siyasi iradenin de önemi anlaşılmaktadır.

Bölgenin son yıllarda içerisinden geçtiği hızlı ve dramatik süreçler göz önünde bulundurulduğundaysa Suriye deniz yetki alanlarının sınırlandırılması başta İsrail ve Yunanistan olmak üzere birçok aktörün yakından takip ettiği bir mesele olarak ele alınmalıdır. Bu yönüyle bakıldığında Suriye deniz yetki alanlarının sınırlandırılması meselesi, Türkiye açısından güvenlik ve ekonomik yüksek önem arz eden bir meseleye dönüşebilir.

KAYNAKÇA

Acer, Y. (2025). *The potential of a Türkiye–Syria maritime border agreement*. SETA. Erişim: 11 Ocak 2026, <https://www.setav.org/erdogandan-israil-gazi-mesaji-en-akilci-enerji-rotasi-turkiye-uzerinden-avrupa>

Allison, R. (2006). Russia and Syria: Renewed partnership. *International Affairs*, 82, 325–336.

American Jewish Committee. (2025). Who are the Druzes and why is Israel defending them in Syria? Erişim: 31 Ekim 2025, <https://www.ajc.org/news/who-are-the-druze-and-why-is-israel-defending-them-in-syria#:~:text=Israel's%20Druze%20population%20numbers>

Anadolu Ajansı. (2025). Yunanistan'ın Deniz Parkı Kararı Arkasında Ne Yatıyor? Erişim: 01 Haziran 2026, <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/yunanistanin-deniz-parki-kararinin-perde-arkasinda-ne-yatiyor/3650028>

Anthony, A. (2013). *Modern Treaty Law and Practice*, Cambridge University Press.

Avdonopoulos, K., Christopoulos, M., & Kritakis, I. (2021). *EASTMED: Οψεις διεθνούς δικαίου* (ss. 6–14). Democritus University of Thrace. 24/1, 29-41.

Ayhan, S. (2024). *İran, Suriye savaşı ve Hizbullah*, İstanbul: Kriter Yayınları.

Başeren, S. H. (2006), Ege Sorunları, TÜDAV Yayınları.

Barz, L. (2017). Russian–Syrian Relations: Past and present. *Journal of Global Affairs*, 28, 74–82.

BBC Türkçe. (2023). Erdoğan ve Netanyahu İlk Kez Yüz Yüze Görüřtü, Erişim: 31 Ekim 2025, <https://www.bbc.com/turkce/articles/cn37dz284x4o>

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi. (1993). 883 sayılı karar, 27 Mayıs 1993

Brown, I. (2008). *Principles of Public International Law*, Oxford University Press.

Carl, M. (2019). Russian A2/AD Strategy in Syria – Breaking Diplomatic Isolation, *Canadian Forces College*, 1-12.

Choulis, I., Mehrl, M., & Ifantis, K. (2022). Arms Racing, Military Build-ups and Dispute Intensity: Evidence from the Greek-Turkish rivalry, 1985-2020. *Defence and Peace Economics*, 33(7), 779–804.

Crawford, J. (2012). *Brownlie's Principles of Public International Law*, Oxford University Press.

Dabparvar, S., & Parto, A. (2025). Iran and post-Assad Syria: Strategic dilemmas and constraints. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 1-21.

Devletlerin Antlaşmalara İlişkin Halefiyeti Hakkında Viyana Sözleşmesi, 23 Ağustos 1978.

Division for Ocean Affairs and the Law of the Sea (DOALOS). (2003). *National legislation on maritime zones: Syrian Arab Republic* (Md. 4 ve 21). Erişim: 11 Ocak 2026, https://www.un.org/depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/syr_2003e.pdf

Euronews. (2023). Deprem dayanışması: Türkiye ve Yunanistan kardeş olduklarını bir kez daha gösterdi. Erişim: 31 Ekim 2025, <https://tr.euronews.com/2023/02/24/deprem-dayanismasi-yunanistan-ve-turkiyenin-kardes-oldugunu-bir-kere-daha-gosterdi>

Euronews. (2025). Israel's Netanyahu recognises Armenian genocide in a historic first. Erişim: 31 Ekim 2025, <https://www.euronews.com/2025/08/27/israels-prime-minister-benjamin-netanyahu-recognises-armenian-genocide-for-first-time>

Glassner, M. I., & Unger, M. (2009). Israel's maritime boundaries. *Ocean Development and International Law*, 14(1), 304–320.

Gros, L. (1977). The Dispute between Greece and Turkey concerning the Continental Shelf in the Aegean. *American Journal of International Law*, 71, 31–59.

Haji, A. A. (2011). *Lebanon's Maritime Boundaries and Offshore Resources*, Issam Fares Institute.

Herzog, C. (1975). *The War of Atonement: October 1973*, Little, Brown and Company.

International Court of Justice. (1962). *Case concerning the Temple of Preah Vihear*, 15 Haziran 1962.

International Tribunal for the Law of the Sea. (2012). *Dispute concerning Delimitation of the Maritime Boundary between Bangladesh and Myanmar in the Bay of Bengal*, 14 Mart 1962.

Israel Hayom, “Northern Cyprus is an also Israeli Problem.” <https://www.israelhayom.com/opinions/northern-cyprus-is-also-an-israeli-problem/> [Erişim Tarihi: 12 Ocak 2026].

Kathimerini. (2025). Greece Rejects Proposed Turkey–Syria Maritime Deal as illegitimate. Erişim: 31 Ekim 2025, <https://www.ekathimerini.com/politics/foreign-policy/1257186/greece-rejects-proposed-turkey-syria-maritime-deal-as-illegitimate/>

Kathimerini. (2025). Lebanon Approves Maritime Border Agreement with Cyprus. Erişim: 30 Ekim 2025, <https://www.ekathimerini.com/politics/foreign-policy/1284851/lebanon-approves-maritime-border-agreement-with-cyprus/>

Kofman, M., & Rojansky, M. (2018). What Kind of Victory for Russia in Syria? *Military Review*, 1-12.

Le Monde Diplomatique. (2025, Aralık). Le pouvoir syrien conserve la carte russe.

Levitt, M. (2019). Iran's economic footprint in Syria. *PolicyWatch* 3180, 1-19.

Milliyet. (2023). Türkiye'den İsrail hamlesi: Doğal gaz projesi iptal. Erişim: 31 Ekim 2025, <https://www.milliyet.com.tr/ekonomi/son-dakika-turkiyeden-israil-hamlesi-gaz-is-birligine-son-7025117>

Milliyet. (2025) Yunanistan'ın Savaş Planı: Otonom Adalar! Erişim: 01 Haziran 2026, <https://www.milliyet.com.tr/dunya/son-dakika-yunanistanin-savas-planı-kod-adi-otonom-adalar-7415648>

Naval Technology. (2025). Re-examining Syria from a naval perspective. Erişim: 11 Ocak 2026, <https://www.naval-technology.com/features/feature-re-examining-syria-naval-perspective-armed-forces/?cf-view>

Nolte, G. (2013). *Treaties and Their Fundamental Basis*. Oxford University Press.

Oztig, İ. L. (2019). Syria and Turkey: Border-security priorities. *Middle East Policy*, 26(1), 104–119.

Pazarcı, H. (2010). *Uluslararası hukuk dersleri II*, Ankara: Turhan Kitabevi.

Philenews. (2025). Lebanon Cabinet Approves Maritime Border Demarcation with Cyprus after Eighteen Years. Erişim: 30 Ekim 2025, <https://in-cyprus.philenews.com/international/lebanon-approves-maritime-border-demarcation-cyprus/>

Picard, E. (2002). The Lebanese–Syrian Borders: Issues of Sovereignty. *International Journal of Middle East Studies*, 34(1), 15–33.

Reuters. (2022). Turkey's Erdogan Shakes Hands with Egypt's Sisi at World Cup. Erişim: 30 Ekim 2025, <https://www.reuters.com/world/middle-east/turkeys-erdogan-shakes-hands-with-egypts-sisi-world-cup-2022-11-20/>

Rodman, D. (2001). Israel's National Security Doctrine: An Introductory Overview. *Middle East Review of International Affairs*, 5(3), 58–73.

Semon, A., & Mavrommatis, E. (2022). EastMed et le Marché du Gaz en Europe et en Méditerranée. *Revue Défense Nationale*, HS3, 102–106.

SETA Vakfı. (2023). Erdoğan'dan İsrail gazı mesajı: En akılcı rotası Türkiye üzerinden Avrupa. Erişim: 31 Ekim 2025, <https://www.setav.org/erdogandan-israil-gazi-mesaji-en-akilci-enerji-rotasi-turkiye-uzerinden-avrupa>

Shalim, A. (2013). *Demir duvar: İsrail ve Arap dünyası*, İstanbul: Küre Yayınları.

Şahin, İ. (2026). GKRY–İsrail–Yunanistan Zirvesi: Doğu Akdeniz’de Yeni Bir Denklem mi? *Anadolu Ajansı*. Erişim: 5 Ocak 2026, <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/gkry-israil-yunanistan-zirvesi-dogu-akdenizde-yeni-bir-denkleml-mi/3778417>

Şen, O., & Açıkgöz, C. (2022). Türkiye’nin Doğu Akdeniz’i Güvenlikleştirme Üçgeni: Söylemler, görseller, eylemler. *Alternatif Politika*, 14(1), 167–186.

Tanaka, Y. (2006). *Predictability and Flexibility in the Law of Maritime Delimitation*, Hart Publishing.

The Jerusalem Post, Israel and Cyprus: A Strong Middle East Alliance, Erişim: 01 Haziran 2026, <https://www.jpost.com/opinion/article-868013>

TRT Haber, (2026), Denizlerde Yeni Dönem: Mavi Vatan Kanunu Geliyor! Erişim: 01 Haziran, <https://www.trthaber.com/haber/gundem/denizlerde-yeni-donem-mavi-vatan-kanunu-geliyor-944955.html>

The Economist. (2025). A Conversation with Binyamin Netanyahu. Erişim: 11 Ocak 2025, <https://www.economist.com/insider/the-insider/a-conversation-with-binyamin-netanyahu>

The Syrian Observer. (2025). A New Challenge: Lebanon’s Maritime Border Dispute with Syria. Erişim: 11 Ocak 2025, <https://syrianobserver.com/foreign-actors/a-new-challenge-lebanons-maritime-border-dispute-with-syria.html>

Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasında Kıta sahanlığının sınırlandırılmasına ilişkin mutabakat, 21 Eylül 2011.

Ucok, M. D. (2025). Regime Change in Syria and the Emerging Israel–Turkey Conflict. *Middle East Policy*, 15(1), 1–21.

Villiger, M. (2009). *Commentary on the 1969 Vienna Convention on the Law of Treaties*, Martinus Nijhoff.

Yaşar, M. (2025). Naval statecraft in the Eastern Mediterranean: The power shift in Syria and Russia’s maritime strategy. *Journal of International Affairs*, 25(1), 165–180.

Zaman Al Wasl. (2026). Syrian navy: Corruption and nepotism.,
<https://en.zamanalwsl.net/news/article/34567/> [Erişim: 11 Ocak 2026].